

Rizika v kontextu používání internetu

Psychologie internetu 2012

Lenka Dědková



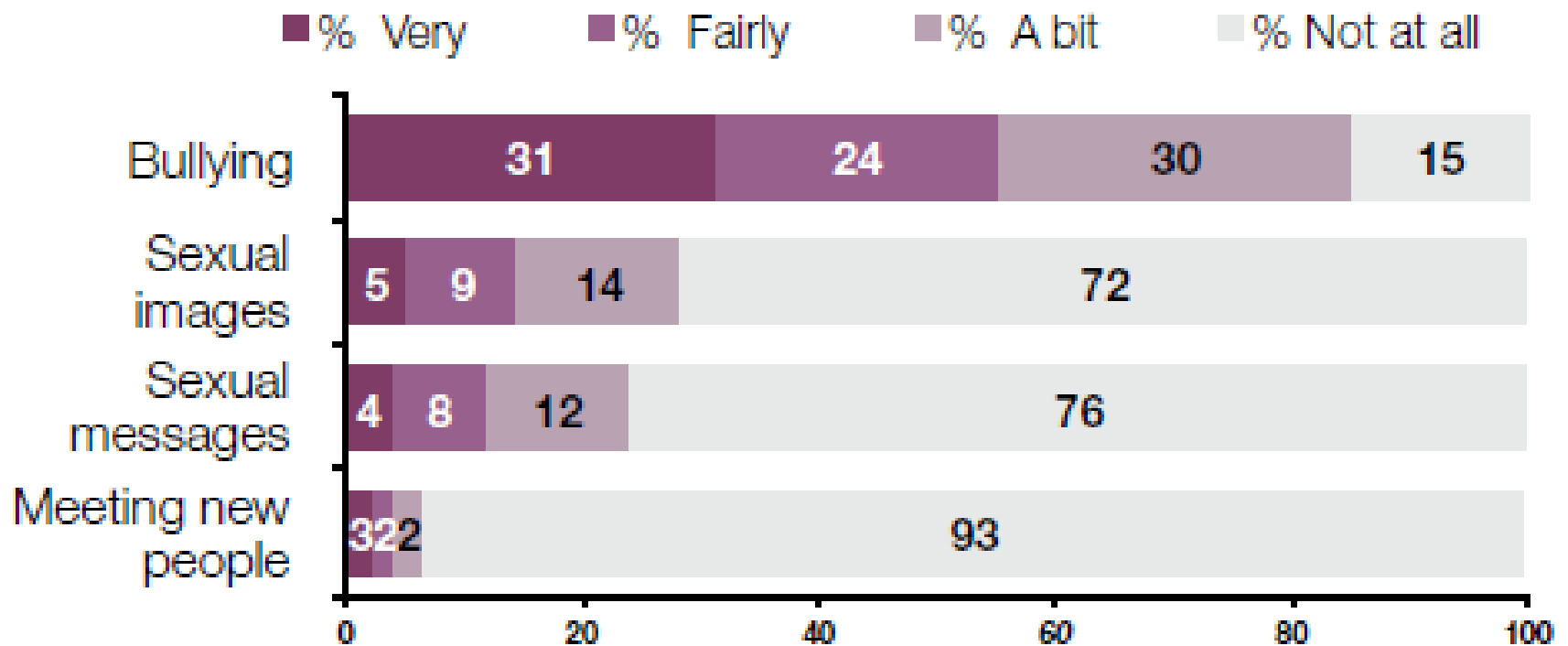
Model rizik

- Negativní nebo pozitivní zkušenosti jsou důsledkem interakce mezi motivacemi rizik/příležitostí a rolí dítěte
- Role dítěte
 - Obsah (content) – dítě je příjemce (masové komunikace)
 - Kontakt (contact) – dítě je účastník (komunikace)
 - Chování (conduct) – dítě je aktér (nabízí obsah)

		Obsah: Dítě jako adresát	Kontakt: Dítě jako účastník	Chování: Dítě jako aktér
PŘÍLEŽITOSTI	Vzdělání, studium a digitální gramotnost	Vzdělávací zdroje	Kontakt s ostatními, kteří sdíli zájmy konkrétního dítěte	Samostatně iniciované nebo kolaborativní učení
	Participace a občanská angažovanost	Globální informace	Výměna v rámci zájmových skupin	Konkrétní formy občanské angažovanosti
	Kreativita a sebevyjádření	Rozmanitost zdrojů	Dítě je vyzváno/inspirováno, aby něco vytvořilo, nebo se na něčem podílelo	Vytváření obsahu uživatelem
	Identita a sociální zapojení	Rada (osobní/ohledně zdraví/sexu, atd.)	Sociální sítě, sdílení zkušenosti s ostatními	Vyjádření identity
RIZIKA	Komerční	Reklama, spam, sponzorování	Vyhledávání/sběr osobních informací („harvesting“)	Hazardní hry, nelegální stahování, hackerství
	Agresivní	Násilný/ hrůzný/ nenávistný obsah	Šikanování, harassment (obtěžování), nebo stalking (nebezpečné pronásledování)	Šikanování nebo obtěžování jiných
	Sexuální	Pornografický/škodlivý sexuální obsah	Setkávání se s cizími lidmi, lákání na schůzku	Tvoření/přenášení pornografického materiálu do počítače/na internet
	Hodnotová	Rasistické, zkrslé informace/rady (např. ohledně drog)	Sebepoškozování, nežádoucí přesvědčování	Poskytování rad např. ohledně sebevraždy/pro-anorektických

Riziko x újma

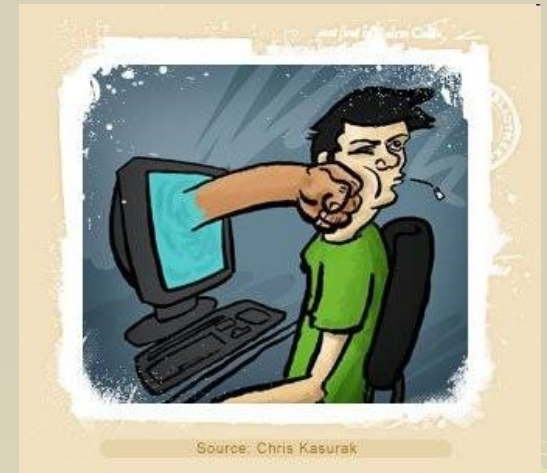
How upset the child felt after encountering the risk online



Kyberšikana

➤ Rysy (kyber)šikany

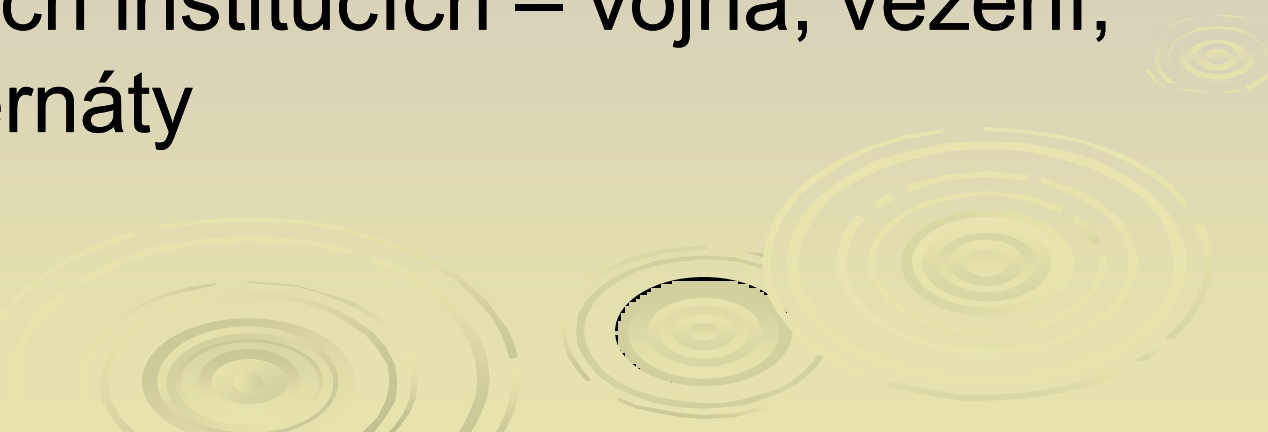
- Agresivní chování nebo způsobení poškození
 - Úmyslné
 - Opakování
 - Nepoměr sil
 - Vnímáno jako obtěžující
-
- Kyber – děje se za použití informačních a komunikačních technologií



Další specifika CB

- Neomezenost v prostoru a času, nemožnost utéct (Smith & Slonje, 2007)
- CB probíhá i za nepřítomnosti oběti (přidávání komentářů, maily..)
- Široké publikum
- Soukromý charakter online komunikace (žádný dohled dospělých nad tím, co dospívající na internetu píší a dělají)

Oběti šikany a CB

- Oběťmi nemusejí být jen děti, i když se nich mluví nejvíce
 - Učitelé
 - Pracovníci (mobbing, bossing)
 - V uzavřených institucích – vojna, vězení, ústavy, internáty
- 

Prevalence CB – problém s definicí

- Vandebosch & Cleemput (2008): 2 základní přístupy k definování CB ve výzkumech:
 - Otázka typu „Zažil jsi šikanu / kyberšikanu?“
 - Měření zkušeností s konkrétními projevy CB („Dostal jsem urážlivé emaily“, „někdo mi na internetu vyhrožoval“, „Někdo mi na email poslal virus“)
- Problémy obou přístupů?
- Napříč různými výzkumy se výskyt CB pohybuje od 5 – 60 %

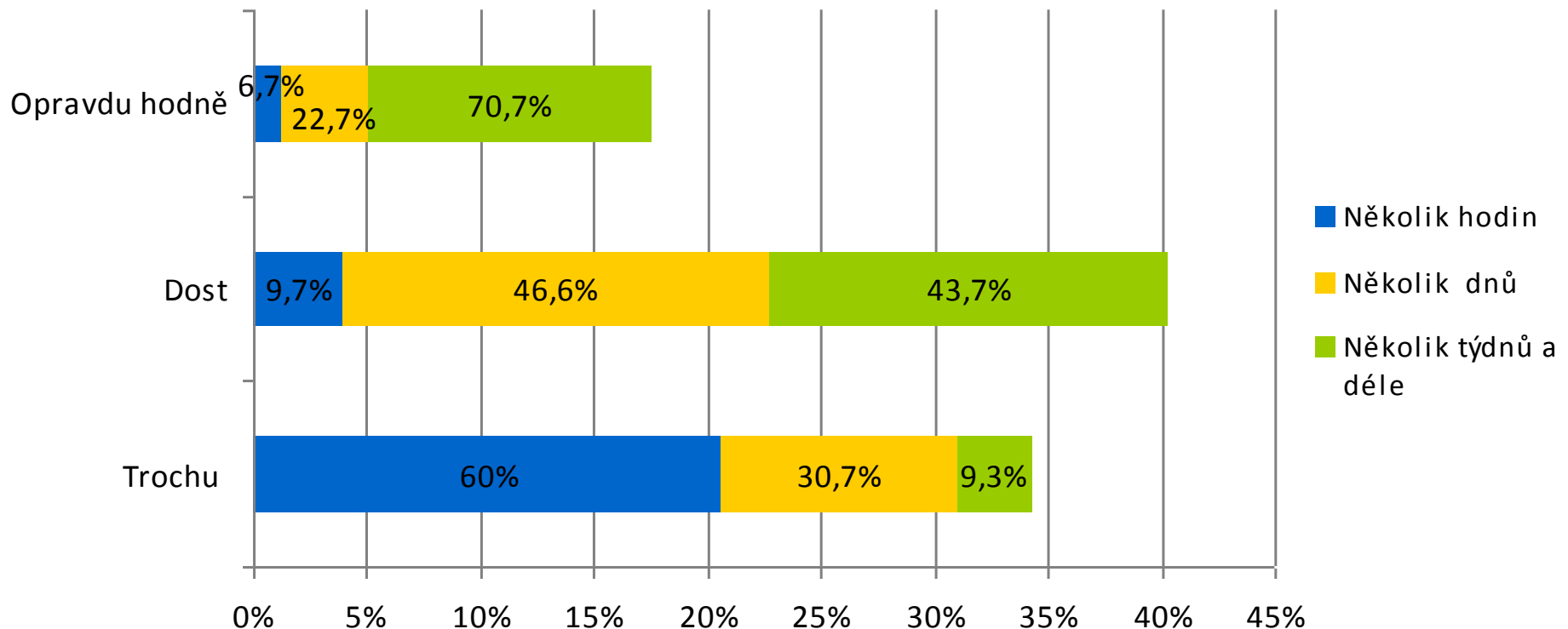
Definice CB v projektu COST

- Někdy se stává, že lidé využívají internet nebo mobil k tomu, aby někomu úmyslně ublížili a způsobili mu nepříjemnosti. Mohou například rozesílat urážlivé a sprosté emaily, SMS zprávy nebo zprávy na ICQ či chatu, mohou zveřejnit nebo rozeslat něčí nelichotivou nebo upravenou fotku a někomu se posmívat, mohou se za někoho vydávat a jeho jménem psát dalším lidem a zesměšňovat ho, vyhrožovat mu, pomlouvat ho a podobně.
- Toto jsou jen příklady toho, jak se mohou lidé prostřednictvím internetu nebo mobilních telefonů k sobě chovat způsobem, který má druhému ublížit. Takové chování se někdy může označovat jako kyberšikana.
- Stalo se někdy, že by se takovým způsobem někdo choval k Tobě? Mohlo jít o jednorázovou událost nebo o sérii podobných událostí, které trvaly delší dobu. Mohl to udělat cizí člověk nebo i někdo známý.

Kyberšikana x online obtěžování

Když se to dělo, jak moc Tě to trápilo?

- Vůbec: 8%
- Trochu: 34%
- Dost: 40%
- Opravdu hodně: 17%



Oběti

- Osobnostní charakteristiky:
 - depresivita, úzkostnost, nízké sebehodnocení, chudé sociální dovednosti, vyhýbání se konfliktům, nízká úroveň schopností
- Častěji
 - ti, co více používají internet
 - ti, co používají IM a webkameru
 - problémové chování offline (problémy ve škole, napadání druhých, zneužívání návykových látek) – jsou častější oběti i agresoři

Agresoři

- Vysoká míra hněvu
- Agrese
- Stresu
- Obranného egoismu
- Slabé ovládání hněvu a dalších emocí – impulzitivita

- Kolář (2001) – „morální slepota“ – agresor myslí na sebe, neuvědomuje si dopady chování na druhé

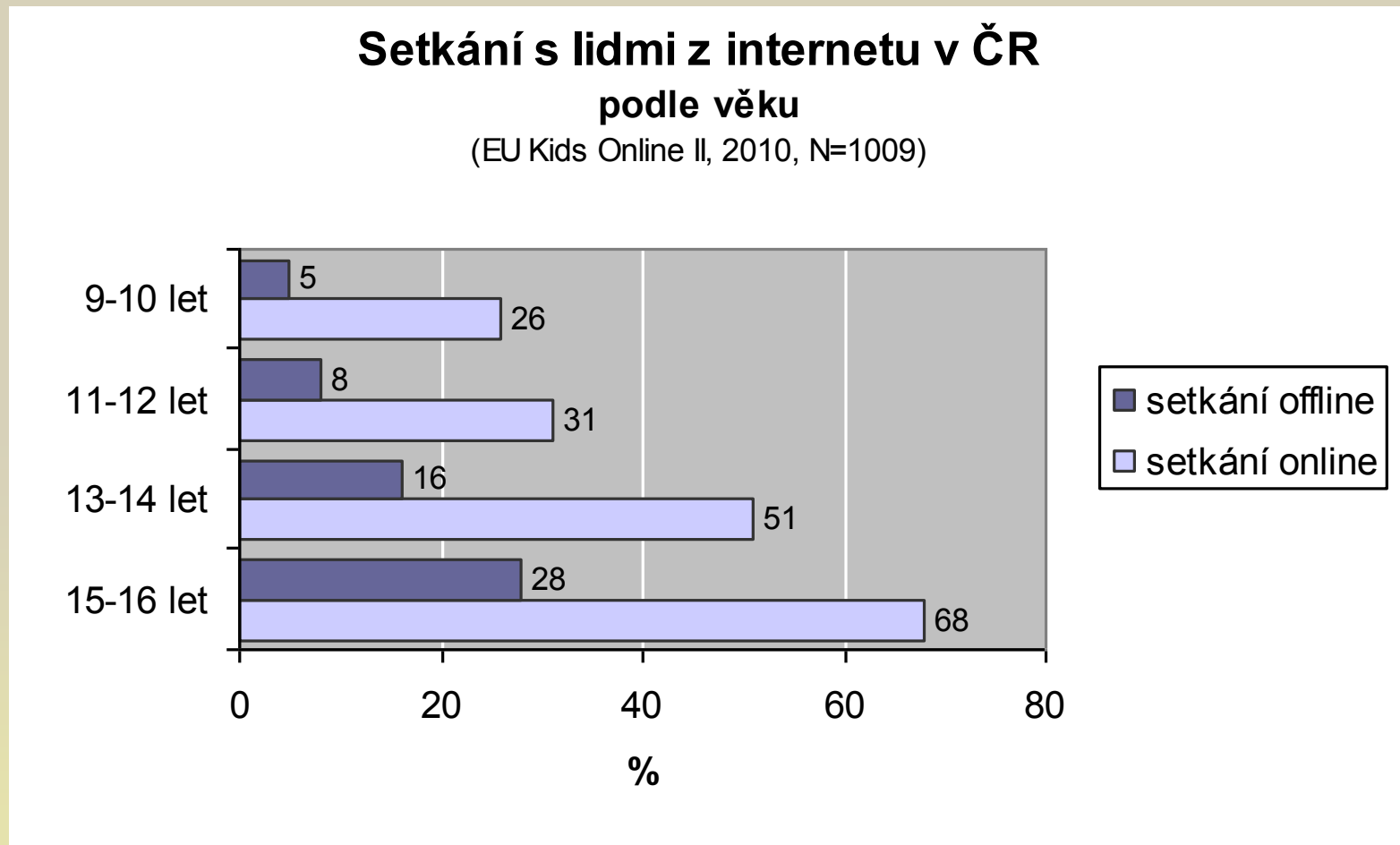
- Chudé vztahy s rodiči, zneužívání návykových látek, delikventní chování

Dopady CB

- Vztek, smutek, úzkost, strach, sebeobviňování, trapnost, pocity ohrožení vlastního bezpečí, bezmoc
- Zhoršení koncentrace, školních výsledků, absence ve škole
- Internalizace - stres, snížené sebehodnocení, osamělost
- Externalizace – hněv, agrese, podrážděnost, rizikové chování (návykové látky)
- Zhoršení vztahů – s kamarády, v rodině
- Chlapci x dívky – dívky více negativních dopadů než chlapci (Price a Dalglish, 2010)

Meeting strangers

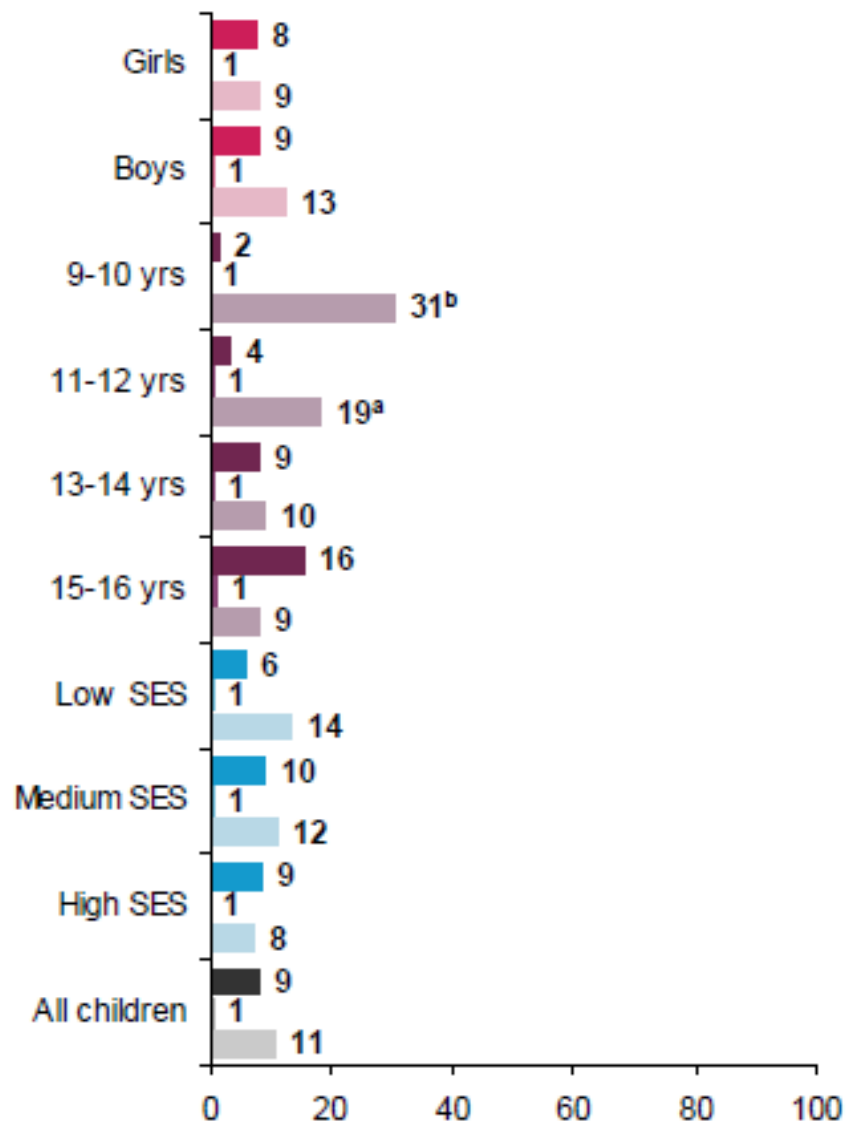
➤ EUKO II (2010), 9-16 let



Újma ze setkání s cizím z internetu

- Osobní setkání s lidmi, které poprvé potkáš na internetu, mohou a nemusí být správné. Když jsi se s někým takto NAPOSLEDY setkal/a, obtěžovalo tě to nějak? Např. cítil/a jsi se rozrušený/rozrušená, naštvaný/naštvaná nebo jsi měl/a pocit, že bys tam neměl/a být?
- Z těch, co byli rozrušení (1 %) zhruba polovina říká, že „hodně“ nebo „docela“

- Ever gone on to meet anyone face to face that you first met on the internet
- Bothered in past 12 months after meeting new people
- Bothered out of just those that had met new people in past 12 months



Sexuálně explicitní materiály - děti

- Může narušit jejich vnímání sexu
- Ovlivnit postoje k sexu
 - Normalizací chování
 - např. sex jako běžná, nezávazná forma zábavy – větší promiskuita, sex.harašení
 - násilné SEM – časté sledování může zvyšovat toleranci vůči sexuálnímu násilí
- Peter & Valkenburg (2008)
 - Větší sledování SEM vede k vyšší nejistotě v sexualitě (zvláště u dívek)
- Lam a Chan (2007)
 - Sledování SEM spojeno s negativními postoji vůči manželství, rodině a monogamii

Rizikové online komunity

- Nejvíce medializované: emo, gothic (sebepoškozování), pro-ana (poruchy příjmu potravy)
- Proč jsou rizikové
 - Potenciální spouštěče rizikového chování
 - Získání informací
 - Upevňování již započatého rizikového chování
 - Postoj k odborné pomoci – často vnímána velmi negativně
 - Pocit „normálnosti“ jednání
 - Sociální nákaza

Literatura

- Anderson et al. (2010). Violent Video Game Effects on Aggression, Empathy, and Prosocial Behavior in Eastern and Western Countries: A Meta-Analytic Review. *Psychological Bulletin*, 136(2), 151-173.
- Divínová, R. (2005): *Cybersex – forma internetové komunikace*. Praha: Triton.
- Guan, S.A. & Subrahmanyam, K. (2009) Youth Internet use: risks and opportunities. *Current Opinion in Psychiatry*, 22, 351–356.
- Livingstone, S. & Haddon, L. (2009). *EU Kids Online: Final report*. LSE, London: EU Kids Online.
- Subrahmanyam, K., & Šmahel, D. (2011). *Digital Youth: The Role of Media in Development*. New York : Springer.
- Valkenburg, P.M. & Soeters, K.E. (2001). Children's Positive and Negative Experiences With the Internet: An Exploratory Survey. *Communication Research*, 28, 652-675.
- Vandebosch, H. & Cleemput, K. Van (2008). Defining Cyberbullying: A Qualitative Research into the Perceptions of Youngsters. *CyberPsychology & Behavior*, 11(4).
- Wolak, J., Finkelhor, D., Mitchell, K. & Ybarra, M.L. (2008). Online “Predators” and Their Victims: Myths, Realities, and Implications for Prevention and Treatment. *American Psychologist*. Vol. 63, No. 2, 111-128.